

Euro'nun Finansal Piyasalar Açısından Önemi

N. Can Okay

benimbuyrun@hotmail.com

ELYAD—DAL Araştırma Laboratuvarları

'Paranın yeri ceptir; kalp değil....' Ortaokulda bir arkadaşımın para üzerine yazdığı kompozisyon bu cümleyle bitiyordu. O gün için pek bir anlamı yoktu ancak zamanla kompozisyonun en vurucu yerinin orası olduğunu anladım. Günümüzde paranın insanlar kadar ülkeler açısından da önemi tartışılmayacak derecede büyüktür. Dolayısıyla ülkelerin birbirleriyle sürekli etkileşim halinde olmaları gerekmektedir. Bundan ötürü de ithalat ve ihracat girişimlerinde son derece hassas politikalar uygulanmalıdır.

Yaşadığımız son krizden sonra uzun süre dillerden düşmeyen 'ihracat' kelimesi hala kulaklarımızda çınlıyor ancak önemli olan hangi malın nereye ihraç edileceği... Komşu ülkelere yaptığımız ihracat sınırlı olduğundan, düşünülmesi gereken bölge, çok geniş bir pazara sahip olan Avrupa'dır. Euro bu noktada karşımıza çıkmaktadır. Peki her gün gazetelerde, televizyonlarda karşımıza çıkan bu para biriminin önemi nedir? Piyasaları neden İran Şekli, Irak Dinarı değil de Amerikan Doları, Japon Yeni ve Euro yönlendirmektedir? Euro'yu bizim için yıllardır vazgeçemediğimiz dolardan daha önemli kılan nedir?

Para ve Piyasalar

Para; mal ve hizmet alımı ya da borçların ödenmesi için kullanılan bir değişim aracıdır. Piyasaların, konumuzu ilgilendiren kısmı, 'finansal piyasalar'dır. Yani; fon arz edenler, fon talep edenler, aracı kurumlar, finansal araçlar ve bunları düzenleyen hukuki ve idari kurallardan oluşan yapıdır. Kısaca ekonominin temelidir. Fon akımında finansal araçları ve karşılığında da parayı kullanırız. Globalleşen dünyada uluslar arası ticaretin önemi her geçen gün artmakta olduğundan yabancı para birimlerinin kullanımı da dolaylı yoldan artmaktadır. Finansal sistemde en önemli üç para birimi Amerikan Doları, Japon Yeni ve Avrupa para birimi Euro'dur. Bu üç para biriminin söz sahibi olmalarını güçlü ekonomilerinin bir sonucu olarak kısaca açıklayabiliriz. Euro'nun kullanıma geçmesi diğerlerine göre çok yeni olduğundan, piyasalarda uzun bir geçmişi yoktur.

Avrupa Birliği Ülkeleri Euro'ya Neden Geçmiştir ?

Günümüzde siyasetin neler başardığını ve başaramadığını bilmeyen yoktur. İnsanlar arasındaki ilişkilerin en geniş boyutu ülkeler arasındaki ilişkilere ve burada siyaset rol oynar. Amaç, siyasette olduğu gibi, ekonomide de çıkarları korumaktır. Yani düşük maliyetle yüksek kazanç, az verip çok almak, hatta 'bir koyup beş almak!'. Siyasetin, ekonomi ile olan ilişkisinde önemli rollerinden biri; uluslar arası ticareti yönlendiriyor olmasıdır. Son günlerin bitmeyen tartışması; 'Amerika'nın Irak'a karşı muhtemel operasyonu' da bunun bir sonucudur. İşte Avrupa Birliği'nin kuruluş amacı da bir siyasi birlik oluşturmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek ekonomik temele dayandığından, ortak bir para birimine yani 'Euro' ya geçiş kararlaştırılmıştır. 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren Avrupa Birliği ülkelerinde tedavüle çıkmıştır ve ülkeler bu tarihten itibaren ulusal para politikası yetkilerini Avrupa Merkez Bankası'na devretmişlerdir.

Finansal Piyasalarda Euro'nun Önemi

Türkiye açısından baktığımızda ihracatımızın önemli bir bölümünün Euro'yu kullanan ülkelere olduğunu görüyoruz. Türk firmalarının Avrupa ülkelerine yaptıkları ihracat, Amerika'ya yaptıklarından çok daha fazla olduğundan; üretimde, euro dolardan daha önemlidir. Fakat bu önem ihracatla sınırlı değildir. Avrupa'daki finansal piyasalar açısından Euro'yu incelersek, bütün sistemde önemli etkilerine rastlarız. En belirgin etkisi aracı kurumlardaki dönüşüm maliyetlerinin ortadan kalkmasıdır. Örneğin, bankalar değişik para birimlerinin birbirine çevrilmesi sırasında önemli bir kazanç elde ederken, bunun maliyetini toplum ödemektedir. Bu kazanç, tek para birimine geçilmesiyle yok olmuştur ve bankalar başka karlı faaliyetlere yönelmişlerdir. Bu sayede toplum bütünüyle kazançlı çıkmıştır. Bir diğer kazanç ise kurlardaki dalgalanma sorununun bitmesiyle oluşmuştur. Döviz kurlarındaki olabilecek dalgalanmalar; yatırımcılar için belirsizlik ortamı yaratmaktadır. Bu belirsizlik yüksek bir maliyet getirir, ama bir istikrar sağlanması durumunda ekonomi karlı çıkmaya başlar.

Euro'nun diğer bir etkisi ise mal ve hizmet üretiminde görülür. Çünkü mal ve hizmet üretiminde rekabet çok önemli bir faktördür. Rekabetin oluşması her alanda olduğu gibi üretimde de kaliteyi artırır, yok olması ise tekelleşmeye yol açar ve toplumsal kayıp başlar. Euro'nun tek para birimi olarak kullanılmaya başlaması ile AB ülkelerinde ki yabancı yatırımcı sayısı ve dolayısıyla rekabet de artmıştır. Bu sayede mal ve hizmet kalitesi yükselmiş, fiyatlar ise düşmüştür. Bunu finansal piyasalara uyarlıysak; kalite ve seçenek artmış, faiz oranları azalmıştır. Böylece finansman sağlamak daha kolay hale gelmiştir. Şirketler bu avantajı değerlendirerek yatırıma daha fazla yönelmişlerdir.

Ortak para birimine geçilmesinin en önemli sonucu kanımca para politikaları otoritesinin AB ülkelerinin kendi ellerinden çıkmış olmasıdır. Para politikalarını kendi merkez bankaları yerine para birliği yönetecektir. Ülkelerdeki farklılıklar burada sorun yaratmıştır ve bu sorun bir aday üye olarak ülkemizi de yakında ilgilendirir. Çünkü belirsizliği azaltmada kullandığımız en etkili faktör para politikalarıdır. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki ortak para birimi güçlü yapısı nedeniyle dış şoklardan3, dolara oranla daha az etkilenecektir.

Euro, tüm bu avantajlarının yanında, bazı ülkelerde ters etkilere neden olmuştur. Bu ülkelerin başında gelen Almanya, daha önce hiç görmediği yüksek enflasyonla karşı karşıya kalmıştır. Öyle ki halk Euro'ya 'pahalı' anlamına gelen bir lakap bile takmıştır.

Ortak para birimine geçiş sırasında üreticiler yıllardır bekledikleri fırsata kavuştular ve fiyatları fark ettirmeden iki katına kadar çıkardılar. Bu sebeple yurtdışına çalışmaya giden Türk işçileri için Avrupa Birliği (özellikle Almanya) eski cazibesini de kaybetmekte... AB ülkeleri arasındaki işsizlik oranı farkları da ortak para birimine geçilmesiyle beraber daha büyük bir sorun haline gelmiştir. Tüm bunlara rağmen Euro başlangıçtaki zayıflığını kırmıştır ve sürekli gelişme göstermektedir.

Euro'nun piyasalardaki şanssızlığı; tedavüle çıktığı dönemde Amerikan ekonomisinin güçlü bir sıçrayış yapmış olmasıydı. Bugünlerde, Amerika'nın savaşa hazırlık amacıyla askeri harcamalara yönelmesi Euro'yu biraz daha güçlendirmiştir. Eğer gelişimini sürdürebilirse kısa zamanda Dolar'ın uluslar arası piyasalardaki gücüne Japon Yeni ile beraber ortak olacaktır ki sadece bu bile öneminin açık bir göstergesidir.

Kaynakça:

www.hazine.gov.tr
www.tcmb.gov.tr
www.hurriyetim.com.tr
www.isbank.com.tr